

Η δωρεά της Πεντηκοστής και ο «έλεγχος» του Αγίου Πνεύματος

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αρχιμανδρίτης Πέτρος, Καθηγούμενος Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας

Ο Κύριος Ιησούς είπε ότι το Πνεύμα το Άγιο ελέγχει τον κόσμο «περί αμαρτίας και περί δικαιοσύνης και περί κρίσεως»[\[1\]](#). Ο έλεγχος αυτός όμως δεν είναι προς απώλεια, αλλά «προς ζωή».

Το Πνεύμα του Θεού είναι «πανταχού παρόν και τα πάντα πληρούν». Για ποιον λόγο άραγε εμείς δεν Το νοιώθουμε; Διότι η καρδιά μας είναι σκεπασμένη από πολλά στρώματα σκουριάς, αμαρτίας. Χρειαζόμαστε τον συσσεισμό του ελέγχου του Πνεύματος για να τα αποτινάξουμε. Τότε μόνο θα μπορέσουμε να αισθανθούμε το Πνεύμα ως πράγματι «πανταχού παρόν και τα πάντα πληρούν».

Εμείς όμως, ως άνθρωποι ψυχικοί, δυσανασχετούμε με τον έλεγχο αυτό και αντιδρούμε, διότι είμαστε εφησυχασμένοι στη φιλαυτία και στην πτώση μας. Μας είναι ευκολότερο να παραμείνουμε βολεμένοι στην αδράνεια των παθών, παρά να σταθούμε στην κρίση του Θεού. Ενώ ο άνθρωπος που φωτίζεται από τη χάρη του Θεού, αγαπά την κρίση Του και την επιδιώκει από τώρα.

Πρώτον, λοιπόν, το Πνεύμα το Άγιο ελέγχει «περί αμαρτίας». Αν ο άνθρωπος δεν φωτισθεί από τον Θεό, δεν μπορεί να διακρίνει αληθινά την αμαρτία που εναποκρύβεται στην καρδιά του. Όταν όμως μέσα του υποστεί συσσεισμό, αρχίζει να συνειδητοποιεί ότι τα έργα του δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο σπόρος της μελλούσης κολάσεως.

Δεύτερον, το Πνεύμα ελέγχει «περί δικαιοσύνης». Αποκαλύπτει δηλαδή τη δικαιοσύνη του Θεού, που συνίσταται στην αγάπη για τους εχθρούς, όπως φανέρωσε ο Χριστός πάνω στον Σταυρό με τα λόγια, «Πάτερ, άφες αυτοίς, ου γαρ οίδασι τι ποιούσι».

Τρίτον, ελέγχει «περί κρίσεως». Εάν δεχθεί ο άνθρωπος την κρίση που ενεργεί το Πνεύμα το Άγιο εντός του, γίνεται αδέκαστος κριτής, ο χειρότερος διώκτης του εαυτού του, αποδίδοντας ταυτόχρονα κάθε δόξα και δικαιοσύνη στον Θεό.

Ο λόγος που έδωσε ο Θεός στον άγιο Σιλουανό, «κράτα τον νου σου στον άδη και μην απελπίζεσαι», φανερώνει ακριβώς τον τριπλό αυτόν έλεγχο του Αγίου Πνεύματος. Ο άνθρωπος ελέγχεται «περί αμαρτίας», γι' αυτό και θεωρεί τον

εαυτό του ως τέκνον κολάσεως.

Ελέγχεται επίσης ο άνθρωπος «περί δικαιοσύνης», διότι το Πνεύμα τον ελέγχει στην απόγνωσή του, παριστάνοντας σε αυτόν την άμωμη δικαιοσύνη του Χριστού. Ποιος μπορεί να απελπισθεί μπροστά στον άσπιλο Αμνό, που πεθαίνοντας στον Σταυρό, προφέρει τα λόγια, «Πάτερ, άφες αυτοίς, ου γαρ οίδασι τι ποιούσι»; Ως εκ τούτου, η απελπισία, ρίζα της οποίας είναι ο εγωισμός, ελέγχεται από την ανεξιχνίαστη δικαιοσύνη του Υιού του Θεού.

Γίνεται επίσης έλεγχος «περί κρίσεως», διότι με το να ΚΡΑΤΑ ο άνθρωπος τον νου του στον άδη, βαστάζει ΣΥΝΕΧΕΙΑ τον έλεγχο της κρίσεως, τον οποίο ενεργεί το Πνεύμα του Θεού. Τότε, το ρήμα «κράτα τον νου σου στον άδη και μην απελπίζεσαι» γίνεται, όπως λέει ο άγιος Σωφρόνιος, η «φλογίνη ρομφαία», με την οποία ο άνθρωπος αποκρούει κάθε προσβολή του εχθρού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, «κέκριται ο άρχων του κόσμου τούτου».

Ο τριπλός έλεγχος του Αγίου Πνεύματος διαφαίνεται και στον λόγο που είπε ο άγιος Σωφρόνιος σε ένα συνασκητή του· «να στέκεσαι στο χείλος της αβύσσου της απογνώσεως, και αν δεις ότι αποκάμνεις, κάνε πίσω και πιες ένα τσάι». Με άλλα λόγια, να βαστάζεις αυτόν τον έλεγχο, χωρίς όμως να βυθίζεσαι σε απόγνωση. Ήξερε ο όσιος Γέροντας ότι καθόσον ο άνθρωπος υφίσταται τον έλεγχο του Αγίου Πνεύματος, γίνεται τέκνο φωτόμορφο, τέκνο της Πεντηκοστής.

Το μυστήριο της Πεντηκοστής ενεργείται σε όλα τα μυστήρια της Εκκλησίας, συμπεριλαμβανομένης της πνευματικής πατρότητας. Ο πνευματικός δεν πρέπει να ενεργεί με εξουσία που συντριβεί, χρησιμοποιώντας την αυθεντία του επιτραχηλίου που φορά, αλλά να ασκεί εξουσία αγάπης.

Στο μυστήριο της εξομολογήσεως βλέπουμε πολλές φορές ανθρώπους να έρχονται έχοντας υποστεί συσσεισμό, νοιώθοντας συντριβή, και να βγαίνουν με γαληνόμορφες καρδιές· ακόμη και η μορφή τους αλλάζει. Προσέρχονται με πρόσωπο άγριο, σκοτεινό, και έπειτα από μια συντετριμμένη και ταπεινή εξομολόγηση εξέρχονται φωτεινοί.

Ο Γέροντάς μας, ο πατέρας Ζαχαρίας, λέει στο βιβλίο του «Δίψα αιώνιας ζωής» ότι υπάρχουν χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, όπως η ταπείνωση, η πνευματική πτωχεία, η μεσιτεία για τη σωτηρία του κόσμου, που είναι άπτωτα διότι είναι αφανή, ενώ τα φανερά χαρίσματα έχουν κίνδυνο. Γι' αυτό και ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος παρατηρεί ότι το χάρισμα των δακρύων είναι σαν ένα μαχαίρι. Ο Θεός το δίνει στον πιστό για να καθαρίσει την καρδιά του, για να φονεύσει τα πάθη. Αν όμως αυτός το χρησιμοποιήσει για λόγους κενοδοξίας, δηλαδή για να δείξει στους

άλλους ότι έχει δάκρυα, είναι σαν να στρέφει αυτό το μαχαίρι εναντίον του. Ο θησαυρός που δεν φαίνεται δύσκολα κλέβεται, λέει αλλού ο Άγιος.

* * *

Ερώτηση: Μπορούμε να αποκτήσουμε κάποτε τη συνείδηση ότι βλέπουμε, όταν ο Θεός ανοίγει τα μάτια μας, ή πρέπει πάντοτε να αναλογιζόμαστε ότι είμαστε τυφλοί;

Απάντηση: Αυτό είναι το παράδοξο της χάριτος του Θεού. Όσο περισσότερο φωτίζεται ο άνθρωπος, τόσο εντείνει τη μετάνοιά του, διότι τόσο εναργέστερα διακρίνει την απόσταση που τον χωρίζει από τον Θεό. Ο αββάς Αμμωνάς λέει για τον προφήτη Ηλία ότι, κατά την άνοδό του στους ουρανοί, είδε τη χάρη του Θεού στον πρώτο ουρανό σαν φως. Αλλά όταν έφθασε στον δεύτερο ουρανό, το φως του πρώτου ουρανού του φάνηκε σαν σκοτάδι, και όταν πήγε στον τρίτο ουρανό, το φως του δεύτερου ουρανού του φάνηκε σαν σκοτάδι.

Αυτή η περιγραφή της ανόδου του ανθρώπου προς τον Θεό δείχνει ότι όσο φωτίζεται ο πνευματικός άνθρωπος από τον Θεό, τόσο εντονότερα αντιλαμβάνεται ότι είναι τυφλός σε σχέση με το φως του Θεού.

Πριν το θάνατό του ο αββάς Ποιμένας προσευχόταν στον Θεό να τον αφήσει να ζήσει λίγο ακόμη, για να μετανοήσει πιο βαθιά. Στους μαθητές του που απορούσαν για ποιον λόγο χρειαζόταν επιπλέον καιρό μετάνοίας, αφού είχε περάσει ολόκληρη τη ζωή του στην έρημο με αυστηρή άσκηση, ο Άγιος απάντησε· «πιστέψατε μοι, τέκνα, όπου βάλλεται ο σατανάς, εκεί βάλλομαι». Το έλεγε αυτό γιατί εκείνη την ώρα συνέκρινε τον εαυτό του σύμφωνα με εκείνο που αντίκριζε, το κάλλος του Προσώπου του Χριστού.

Σε σχέση με τον Θεό ο άνθρωπος πάντοτε βρίσκεται στο σκοτάδι. Με τη συνείδηση αυτή ζουν οι Πνευματέμφοροι άνθρωποι «ων ουκ εστίν άξιος ο κόσμος»^[2], αλλά λόγω των οποίων υπάρχει ο κόσμος. Ο νους τους είναι γεμάτος όχι με τη σοφία των τέκνων αυτού του αιώνα, αλλά με εκείνη τη σοφία που κατεργάζεται τα πάντα, για να αποκτήσει τα αιώνια αγαθά.

Ερώτηση: Πως γίνεται να κρατάμε τον νου μας στον άδη;

Απάντηση: Ο άγιος Σιλουανός έλαβε τη χάρη των τελείων από τους πρώτους μήνες της ζωής του στο μοναστήρι και δέχθηκε τον λόγο αυτόν, διότι μπορούσε να τον βαστάξει. Εμείς πρέπει να μετρήσουμε τη δύναμη της ψυχής μας. Ασφαλώς, όμως, όλοι χρειαζόμαστε τον συσσεισμό αυτόν. Αν η φύση μας δεν υποστεί στον παρόντα καιρό τον έλεγχο του Αγίου Πνεύματος, ώστε να αποτινάξουμε τα λείπια της αμαρτίας από την καρδιά μας, τότε θα καταπονούμαστε στον έλεγχο αυτόν αιώνια, εκεί «όπου ο σκώληξ ου τελευτά και το πυρ ου σβέννυται»[\[3\]](#). Αν όμως κρίνουμε τώρα τον εαυτό μας, δεν θα κριθούμε τότε[\[4\]](#).

Πως κρατάμε τον νου μας στον άδη; Όλοι πολεμούμαστε από την αμαρτία και έχουμε ένα κοινό σκοπό, που μας ενώνει· «Καταξίωσον, Κύριε, εν τη ημέρα ταύτη αναμαρτήτους φυλαχθήναι ημάς». Αν βλέπουμε τους αδελφούς μας στο φως αυτού του λόγου, δηλαδή με τη σκέψη ότι κανένας άνθρωπος δεν θέλει να αμαρτήσει και αγωνίζεται γι' αυτό, τότε συγχωρούμε τα πάντα· πολλές διαφωνίες και πολλούς πειρασμούς της καθημερινής ζωής δεν τους βλέπουμε καν, και πολλές διαφωνίες αποφεύγονται. Έχουμε εντολή από την Εκκλησία να προσευχόμαστε κάθε μέρα· «Βασιλεύ Ουράνιε, ελθέ και σκήνωσον εν ημίν». Επομένως, εκπληρώνουμε εντολή, όταν ζητάμε να έλθει το Πνεύμα το Άγιο μέσα μας. Αλλά για να έλθει, πρέπει να μην αμαρτάνουμε, να μην Το λυπούμε.

Υπάρχουν όμως στιγμές κατά τις οποίες ο άνθρωπος φθάνει σε αδιέξοδο, επειδή δεν βλέπει καθαρά τι έχει στην καρδιά του και δεν διακρίνει ότι ο λόγος που

πάσχει είναι ο εγωισμός, η υπερηφάνεια. Πολεμείται από πάθη, λογισμούς, ανθρώπους, δαιμόνια, με τόση σφοδρότητα, ώστε αδυνατεί να ξεφύγει από τη φωτιά που περικυκλώνει τη ζωή του και τον απειλεί με την αιώνια κόλαση. Η οδός που έχει χαράξει η παράδοση των Πατέρων μας για να βγει κάποιος από αυτό το αδιέξοδο, είναι η εκούσια πορεία προς τα κάτω, η αυτομεμψία.

Οι Πατέρες επίσης συμβουλεύουν να παρουσιάζει ο άνθρωπος στον Θεό με προσευχή αυτό που ζει, λέγοντας : «Κύριε, κοιτάζω τώρα μέσα μου και βλέπω ότι η καρδιά μου είναι υπό το κράτος της αμαρτίας· ότι δεν αξίζω να δω το Πρόσωπό Σου ούτε τώρα ούτε στην άλλη ζωή. Βλέπω τώρα ότι είμαι άξιος της κολάσεως. Οι πειρασμοί που με κυκλώνουν είναι οι αποδείξεις μέσα στην ίδια την καρδιά μου της αιώνιας καταδίκης μου».

Κατ' αυτόν τον τρόπο το αδιέξοδο μετατρέπεται σε προσευχή. Δεν είναι απλώς μια ομολογία απογνώσεως που απομονώνει τον άνθρωπο από τον Θεό και συνιστά την απώλειά του. Ο εχθρός είναι πνεύμα αλαζονικό που δεν μπορεί να πάει προς τα κάτω. Γι' αυτό πειράζει τον άνθρωπο με λογισμούς που θέλουν να τον ανεβάσουν ψηλά. Αν αυτός όμως εκούσια πορευθεί την οδό της καταβάσεως, η καρδιά του ελευθερώνεται από τον πειρασμό.

Ωστόσο, υπάρχει και άλλος τρόπος να ελευθερωθεί ο άνθρωπος από τους πειρασμούς του εχθρού. Κάποιος Άγιος παρατηρεί ότι ο Χριστός δεν ανέβηκε στον Σταυρό μόνο λόγω της δικαιοκρισίας του Πατρός. Ήταν και η ανθρώπινη αχαριστία που έφραξε τον δρόμο της κοινωνίας του Θεού με τον άνθρωπο στον Παράδεισο και που ανέβασε τον Χριστό στον Σταυρό. Αλλά και ο ίδιος εκουσίως δέχθηκε τη Σταύρωση, ώστε να διανοίξει πάλι την οδό της κοινωνίας του ανθρώπου μαζί Του. **ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ Η ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΝΕΒΑΣΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ ΣΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟ, ΣΙΓΟΥΡΑ Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΕΒΑΖΕΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΤΟ ΑΓΙΟ ΣΤΗ ΓΗ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΜΑΣ.**

Συνεπώς, ένας άλλος τρόπος να κατανοήσουμε το «κράτα τον νου σου στον άδη» είναι το να αναλάβει ο Χριστιανός ως μόνιμη άσκηση, ως ασκητική μέθοδο της ζωής του, την ευχαριστία προς τον Θεό για όλα, ακόμη και για τα δυσμενή που του συμβαίνουν, μάλλον ιδίως γι' αυτά, εφόσον η πράξη αυτή ενέχει βαθειά ταπείνωση.

Ερώτηση: Θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος για να αποφύγουμε τις κακοτοπιές, να καλλιεργούμε αισιόδοξες και ελπιδοφόρες σκέψεις και δεν αφήνουμε απαισιόδοξες σκέψεις μέσα μας;

Απάντηση: Πρέπει να ξέρουμε ότι αυτή είναι ψυχολογική προσέγγιση. Ωστόσο, δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τον διάβολο ψυχολογικά, διότι αυτός είναι πνεύμα.

Ένας μοναχός μου διηγούνταν πως όταν ήταν φοιτητής αποφάσισε, όταν ξάπλωνε να κοιμηθεί, να φέρνει στον νου του ευχάριστες σκέψεις, ώστε να έχει ήσυχο ύπνο. Αλλά παρατήρησε ότι, με το να ανοίγει τον νου του στη φαντασία για σκέψεις ευχάριστες, δεν μπορούσε πια να προσευχηθεί.

Επιπλέον, στην ασκητική ορολογία λογισμοί ονομάζονται τα δαιμόνια, διότι πίσω από τον λογισμό είναι ένα πνεύμα πονηρό. Τέτοιοι λογισμοί δεν υπερνικούνται με αισιοδοξία· χρειάζεται να μπει στην καρδιά μας το πυρ του Θεού και αυτό γίνεται ιδιαίτερα με την προσευχή της μετανοίας και τα δάκρυα. Αυτό το πυρ, που είναι η χάρις, τους καίει και δεν μπορούν πλέον να πλησιάσουν. Και αν επιμένει ο λογισμός του εχθρού, είναι ο καιρός να γονατίσουμε και να πούμε: «Κύριε, Σε ευχαριστώ για τη ζωή που μου έδωσες και για όλα Σου τα χαρίσματα. Τώρα που απειλεί ο θάνατος την ψυχή μου, έλα και βοήθησέ με και ελευθέρωσέ με από αυτόν τον λογισμό που αισθάνομαι ότι προέρχεται από τον διάβολο». Όταν ταπεινωθούμε, έστω και σε μικρό βαθμό, όταν καταnuχθεί λίγο η καρδιά και πληγωθεί από την προσευχή, ο λογισμός εξαφανίζεται.

Πλησιάζει η Πεντηκοστή. Αν δεν είμαστε άξιοι να γνωρίσουμε το Άγιο Πνεύμα, να μας επισκιάσει ως πύρινη γλώσσα, τουλάχιστον ας παρακαλέσουμε τον Θεό, μυστικά να θερμάνει την καρδιά μας και να φωτίσει τον νου μας, όπως θέρμανε τις καρδιές του Λουκά και του Κλεόπα, τους οποίους ο Χριστός αποκάλεσε «ανόητους και βραδείς τη καρδιά»[\[5\]](#). Δεν είναι υπερηφάνεια να ζητάμε το Πνεύμα το Άγιο, αλλά εκπλήρωση εντολής. Ο ίδιος ο Θεός μας λέει με το στόμα του αποστόλου Παύλου· «Αδελφοί, πληρούσθε εν Πνεύματι»[\[6\]](#).

Για την εκπλήρωση του προορισμού μας δεν φθάνει η φυσική γέννησή μας σε αυτόν τον κόσμο. Ο Χριστός είπε· «δει υμάς γεννηθήναι άνωθεν»[\[7\]](#). Μόνο τότε, όταν λάβει χώρα η άνωθεν γέννηση, θα εκπληρώσουμε τον προορισμό μας.

Κάποιος Άγιος κάνει τον εξής παραλληλισμό· όσο το βρέφος είναι στα σπλάγχνα της μητέρας του, είναι μεν ζωντανό, χτυπάει η καρδιά του, , αλλά η ζωή του εξαρτάται από τη μητέρα του και τρέφεται με ό,τι τρέφεται εκείνη. Μόνο όταν γεννηθεί στον κόσμο έχει πλήρη, αληθινή ζωή. Κατ' αναλογία, τα χρόνια που θα ζήσουμε πάνω στη γη είναι σαν τον καιρό όταν ήμασταν στα σπλάγχνα της μητέρας μας. Η αληθινή ζωή θα αρχίσει εκεί, στον Ουρανό, αλλά πρέπει από τώρα να γεννηθούμε άνωθεν, ώστε από τώρα να αναπνεύσουμε τον αέρα της αλήκτου ζωής της Βασιλείας του Θεού.

Για να γεννηθούμε άνωθεν, πρέπει ήδη από αυτήν τη ζωή να γευθούμε την παρουσία του Παρακλήτου μέσα μας, αφού πρώτα υποστούμε το συσσεισμό της μετανοίας. Ο άγιος Φιλάρετος τονίζει ότι, αν αρκούμαστε στην ψευδαίσθηση ότι

είμαστε Χριστιανοί, αν ζούμε με κοσμική εντιμότητα, είναι σαν να εξωραΐζουμε τον τάφο μας, το εσωτερικό του οποίου είναι γεμάτο από οστά νεκρά. Και αν είμαστε όντως σαν οστά νεκρά, τότε ας θυμηθούμε τον λόγο του Θεού στον προφήτη Ιεζεκιήλ· «τάδε λέγει Κύριος τοις οστέοις τούτοις ιδού εγώ φέρω εις υμάς πνεύμα ζωής και δώσω εφ' υμάς νεύρα και ανάξω εφ' υμάς σάρκας και εκτενώ εφ' υμάς δέρμα και δώσω Πνεύμα μου εις υμάς και ζήσεσθε και γνώσεσθε ότι εγώ ειμι Κύριος[8].

[1]Ιω. 16,8-11.

[2]Εβρ. 11,38.

[3]Μάρκ. 9,48.

[4]Α' Κορ. 11,31.

[5]Λκ. 24,25.

[6]Εφ. 5,18.

[7]Ιω. 3,7.

[8]Εζεκ. 37,5-6.

<https://bit.ly/3aSQxj3>